

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата економічних наук
Погріщука Олега Борисовича
на дисертацію
Козяр Наталії Олександрівни на тему
«Інвестиційний потенціал аграрного виробництва в умовах глобалізації»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Актуальність теми дослідження

Трансформації в економічній сфері національного господарства та у аграрному секторі зокрема, зумовлюють потребу щодо наукового обґрунтування та використання на практиці нових методів здійснення інвестиційного забезпечення та формування інвестиційного потенціалу аграрного виробництва.

Ефективне використання інвестиційного потенціалу має підґрунтям реалізацію цілей інвестиційної політики підприємств, що досягається шляхом створення фондів фінансового забезпечення; здійснення фінансового оздоровлення; ефективних капіталовкладень та ін. Інвестиційне забезпечення як сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують інноваційні зміни є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку аграрного виробництва, оскільки сприяє збільшенню виробничого потенціалу, зростанню результативності й зміцненню продовольчої безпеки країни. Одним з найскладніших питань у процесі інвестиційної діяльності аграрних підприємства є обґрунтування джерел залучення інвестиційних ресурсів. Тому пошук ефективних шляхів формування інвестиційного потенціалу є надзвичайно актуальним питанням сьогодення, що підтверджує важливість дослідження Козяр Н.О. за темою «Інвестиційний потенціал аграрного виробництва в умовах глобалізації».

Ступінь достовірності й обґрунтованості наукових положень,
висновків і рекомендацій

З метою виконання поставлених завдань по досягненню мети автором здійснене детальне вивчення широкого значної кількості вітчизняних і зарубіжних наукових праць з проблематики аграрного виробництва, інноваційного потенціалу та ін. Список використаних джерел налічує 156 літературних джерел. Автором дисертації узагальнено та систематизовано

теоретико-методологічні засади та обґрунтовано прикладні аспекти досліджуваної проблематики, враховано зарубіжний досвід її теоретичного та практичного вирішення, визначено недостатньо опрацьовані проблемні аспекти обраної теми, окреслено науковий напрям дослідження. Зроблені автором висновки є логічно взаємозв'язаними, відображають новизну проведеного дослідження щодо формування та ефективності використання інвестиційного потенціалу аграрного виробництва в умовах глобалізації.

У процесі дослідження використано такі методи, як: абстрактно-логічний методу, зокрема прийоми аналогії і порівняння, індукції та дедукції, уточнено поняття «інвестиційний потенціал», а також сформульовано висновки до розділів та загальні висновки. Метод теоретичного узагальнення використано у здійсненні критичного аналізу результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених стосовно обґрунтування чинників та методів оцінки інвестиційного потенціалу ефективності його використання. У процесі аналізу сучасного стану розвитку аграрного сектору України та його інвестиційного потенціалу застосовано статистико-економічні методи, зокрема його прийоми – графічний, порівняння, індексний, динамічний, структурний аналіз, що дало змогу чітко визначити чинники, які впливають на інвестиційну діяльність в аграрному виробництві; математичного моделювання – для оцінки інвестиційної привабливості та ефективності використання інвестиційного потенціалу аграрного виробництва.

У дисертації логічно розкрито поставлені завдання дослідження, що свідчить про досягнення обраної мети і завершеність опрацювання проблеми теоретико-методичного та практичного аспектів інвестиційного потенціалу аграрного виробництва.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Розробка науково-методичних засад оцінки ефективного управління і розвитку підприємств АПК в глобально-трансформаційних умовах» (номер державної реєстрації 0118U100511, 2019-2021 рр.), де автором описано методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Проведений аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату дає підстави дійти висновку про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист. Достовірність результатів дослідження підтверджується високим рівнем їхнього теоретичного обґрунтування, впровадженням у практику і навчальний процес, а також апробацією на науково-практичних конференціях, публікацією у фахових та інших наукових виданнях. Наукові положення,

висновки і пропозиції, викладені в дисертації, є належним чином обґрунтованими.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертаційній роботі викладено сукупність теоретичних та методичних положень, висновків і рекомендацій, які містять наукову новизну і свідчать про особистий внесок автора у розвиток теорії і практики інвестиційного потенціалу аграрного виробництва.

У першому розділі роботи «Теоретико-методологічні засади реалізації інвестиційного потенціалу аграрного виробництва» розкрито сутність інвестиційного потенціалу в аграрному виробництві (С.24-46), обґрунтовано методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу (С.46-64), узагальнено вітчизняний та зарубіжний досвід інвестування розширеного сільськогосподарського відтворення (С.65-89).

У другому розділі «Динаміка та ефективність залучення інвестицій в аграрне виробництво» проведено аналіз сучасного стану сільськогосподарського виробництва та обґрунтування активізації інвестиційних процесів в умовах глобалізації (С.91-109) й розвитку інвестиційної діяльності сільськогосподарського виробництва (С.109-133), здійснено оцінку ефективності використання інвестиційного потенціалу аграрного виробництва (С.133-158).

У третьому розділі «Удосконалення механізмів формування та залучення інвестиційних ресурсів в аграрне виробництво» обґрунтовано напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення стимулювання інвестиційних процесів в аграрному виробництві (С.162-185), досліджено процес розвитку кооперації як засобу активізації інвестиційної діяльності в аграрному виробництві (С.186-201), Обґрунтовано стратегічні напрями формування інвестиційного потенціалу аграрного виробництва (С.201-226).

З-поміж основних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертантки, важливо, на нашу думку, виділити наступні.

Розроблено стратегічні напрями активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі України з урахуванням прогнозних значень залучення інвестицій у сільське господарство, на основі чого встановлено, що в умовах трансформаційних змін в економіці країни буде створено передумови для розвитку інвестиційного потенціалу аграрного виробництва. Реалізація запропонованих заходів забезпечить поліпшення інвестиційного клімату, що буде сприяти нарощенню обсягів виробництва агропродовольства та забезпечить сталість розвитку сільських територій України.

Удосконалено методичні підходи до оцінювання інвестиційного

потенціалу аграрного виробництва, що ґрунтується на багатофакторній системі показників, розрахунку рейтингових показників і групуванні підприємств за ступенем формування і використання інвестиційного потенціалу.

У дисертації узагальнено теоретичні засади державної підтримки інвестиційної діяльності, що передбачають: розширення доступу товаровиробників до довгострокового кредиту та інших фінансових послуг на основі їх обґрунтованої вартості; підготовка фахівців та формування відповідного інформаційного забезпечення; розвиток кредитних кооперативів; використання інструментів фінансово-кредитної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; функціонування системи земельно-іпотечного кредитування; формування системи страхування й управління ризиками; створення та підтримка спеціальних інститутів інвестування.

Обґрунтовано модель організаційного забезпечення формування та використання інвестиційного потенціалу аграрного сектору України на обласному рівні, що становить сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів, а саме: стратегічні програми інноваційно-інвестиційного розвитку, інвестиційні майданчики, венчурні фонди, пайові інвестиційні кооперативи – усе це справить позитивний вплив на створення в області максимально сприятливих умов для реалізації інвестиційного процесу.

Заслуговують на увагу наукові здобутки Козяр Н.О. щодо подальшого розвитку поняття «інвестиційного потенціалу» аграрного виробництва, яке пропонується розглядати як сукупність взаємопов'язаних соціальних, економічних, виробничих, фінансових, земельних, біологічних та інших виробничих факторів, а також заходів державної підтримки, що визначають можливість відтворення на основі використання власного і залученого капіталу; обґрунтування макроекономічних чинників впливу на стан аграрного виробництва (обсяг реалізованої продукції, рентабельність діяльності підприємств галузі, ціни на продукцію галузі, обсяг імпорту та експорту продукції відповідної галузі, чисельність працівників галузі, середня заробітна плата в галузі; методи державної підтримки залучення інвестиційних ресурсів в аграрний сектор України, на відміну від наявних, передбачають запровадження системи виплати дотації виробникам за приріст поголів'я корів та створення інституційного забезпечення розвитку земельно-іпотечного кредитування, розвиток державної програми лізингу сільськогосподарської техніки та інші.

Теоретична і практична значущість результатів дослідження

Теоретична значущість дисертаційного проведеного дослідження полягає в поглибленні наявних і розробленні нових теоретико-методологічних положень щодо інвестиційного забезпечення аграрного виробництва та

формування його інвестиційного потенціалу в умовах глобалізації. На наш погляд, запропоновані у дисертації наукові підходи, а також розроблені наукові положення в частині теоретико-методичних та науково-практичних засад інвестиційного потенціалу аграрного виробництва, збагачують науку новими уявленнями щодо сучасних аспектів його розвитку в умовах глобалізації. Науково-прикладні результати дисертації використовуються під час викладання окремих частин навчальних дисциплін «Менеджмент ефективності виробництва та споживання біомас і біопалива» й «Аграрна політика та земельні відносини». Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їх впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії факультету менеджменту та права Вінницького національного аграрного університету.

Практичне значення роботи Козяр Н.О. підтверджується результатами її апробації, що засвідчують представлені офіційні документи, які містяться в дисертації і змісті її автореферату. Пропозиції щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості та ефективності використання інвестиційного потенціалу аграрного сектору області на основі проведених розрахунків показників формування та використання інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області застосовано Департаментом агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації у розробці обласних програм у частині регіональної підтримки здійснення інвестиційної діяльності малими сільськогосподарськими підприємствами. Концепції щодо формування сприятливого інвестиційного клімату в аграрному секторі регіону враховано під час розробки перспективних планів розвитку аграрного сектору Київської області до 2030 року Управлінням агропромислового розвитку Київської обласної державної адміністрації. Також, рекомендації щодо методичних підходів в оцінці складових інвестиційного потенціалу аграрного сектору впроваджено у розробці індексу інвестиційної привабливості сільського господарства України в ПП «Компанія УкрАгроКонсалт».

Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях

За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, з них: 11 статей у наукових фахових виданнях, із них 1 стаття – у закордонному виданні, внесеного до міжнародних наукометричних баз, а також 2 тези доповідей на наукових конференціях. Автореферат написаний згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України і повною мірою відображає зміст і головні

здобутки автора. Зміст автореферату та опублікованих наукових праць повною мірою відображає основні положення і висновки, сформульовані у дисертації.

Дискусійні положення та недоліки дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне вказати на виявленій дискусійні положення та недоліки:

1. У п.1.1. дисертаційної роботи доцільно було б більше уваги приділити теоретичним аспектам інвестування в нематеріальні активи підприємств аграрного сектору.

2. Було б доцільним авторові більш детально розкрити взаємозв'язок між поняттями «інвестиційний потенціал», «інвестиційна привабливість» та «продовольча безпека».

3. У представленій методиці оцінки інвестиційного потенціалу (п.1.2) пропонується ранжування районів згідно з їх матричним розподілом. Чи враховано автором аспекти проведення територіальної реформи в Україні і чи мають вплив такі зміни на застосування пропонованої методики у перспективі?

4. У п.2.2. поза увагою дисертантки залишилася оцінка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств у розрізі їх основних категорій: малих, середніх та великих.

5. Автором пропонується проведення оцінки інвестиційного клімату регіонів за методикою агентства «Експерт РА». Вважаємо за доцільне надати довідкову інформацію про діяльність вказаного агентства та оформити її у вигляді додатку.

6. У п.3.2. «Розвиток кооперації як засобу активізації інвестиційної діяльності в аграрному виробництві» розглянуто не лише кооперативні, але й інтеграційні зв'язки, що доцільно було б відобразити у назві підрозділу, а також визначити ретроспективно-прикладний вплив кооперації на формування інноваційно-інвестиційних комплексів.

Проте зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а лише можуть слугувати предметом наукової дискусії під час захисту представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Козяр Н.О., базуються на теоретичних положеннях економічної науки, сучасних методах наукового пізнання, міжнародних і вітчизняних працях з питань інвестиційного потенціалу аграрного виробництва, власних науково-аналітичних напрацюваннях, що достатньою мірою забезпечує обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

Дисертація на тему «Інвестиційний потенціал аграрного виробництва в умовах глобалізації», є цілісною, логічною, завершеною науковою працею. Зміст наукового дослідження повністю відповідає спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Автореферат дисертації відображає зміст роботи, містить її основні положення.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що за структурою, змістом, науковою новизною та оформленням дисертація «Інвестиційний потенціал аграрного виробництва в умовах глобалізації» відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор, Козяр Наталія Олександрівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки,
обліку та оподаткування

Вінницького навчально-наукового
інституту економіки
Західноукраїнського національного
університету

О.Б. Погрішук

